

БЕКІТЕМІН

«Семей қаласының Шәкәрім
атындағы университеті» КеАҚ

Басқарма мүшесі- ғылым және
инновация жөніндегі проректор

Ж. Қалибекқызы

« 20 » 04 2023 ж.

D016 – Тарих педагогтерін даярлау
**Білім беру бағдарламалар тобы бойынша PhD докторантураға
түсу емтихандарының
БАҒДАРЛАМАСЫ**

Алғы сөз

Докторантураның арнайы пәні бойынша оқуға түсу емтиханының бағдарламасы жоғары білім берудің (магистратура) алдыңғы кезеңінің бағдарламасы көлемінде құрастырылған.

D016 – Тарих педагогтерін даярлау білім беру бағдарламалар тобы бойынша мамандардың дайындық деңгейіне қойылатын негізгі талаптар:

Докторантураға түсушіде келесі түсінігі болуы қажет:

- қарастырылып отырған сала бойынша жаңа ғылыми ізденіс жайлы.

білуі керек:

- ғылыми зерттеудің әдістері мен әдістемелерін;
- зерттеу құралдары және олардың нәтижелерін өңдеуді;
- ғылыми ақпаратты саралау мен жинау әдістерін;
- жоғары мектепте педагогика, психология және арнайы пәндерді жүргізу әдістемесін.

істей алуы керек:

- саланың перспективалы технологияларын жасауды;
- зерттеудің жоспарын жасауды;
- заманауи ақпараттық технологияларды қолдана отырып, библиографиялық жұмыстарды жүргізуді;
- нақты зерттеудің тапсырмалардан туындайтын зерттеу әдістерін таңдау, ескі зерттеу әдістерін қайта өзгерту және жаңа әдістерді жасауды;
- алынған мәліметтерді өңдеу, оларды қолда бар әдеби көздердің қорымен саралау мен талдауды;
- жасалған жұмыстарды қойылған талаптарға сай есептерді, рефераттарды, мақалаларды заманауи құралдармен безендіру және басып шығаруды ұсыну.

дағдысы болуы керек:

- педагогикалық және ғылыми-зерттеу жұмысы;
- арнайы технология;
- ПЭЕМ жұмыс істеу және кәсіптік тапсырмаларды шешу;
- заманауи әдістерді қолданып есептерді орындау;
- техникалық және анықтамалық әдебиеттермен, ғылыми-техникалық құжаттармен жұмыс;
- ұжымдық орындаушылардың жұмысын ұйымдастыру;
- өндірістің шаруашылық қызметтерінің экономикалық сараптамасын.

Докторантураға түсу емтиханы компьютерлік форматта өткізіледі және келесі тапсырма түрлерін қамтиды:

- эссе жазу;
- докторантурада оқуға дайындығына тест;
- білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтихан сұрақтарына жауаптар.

-

БІРІНШІ БЛОК БОЙЫНША СҰРАҚТАР

Тарихтан мектеп бағдарламасына сипаттама беріңіз. Мектептегі тарих оқулығына сипаттама беріңіз. Уақыт таспасын және тарихи фактілерді уақыт бойынша оқшаулауды қолдануды сипаттаңыз. Оқиғаларды оқшаулау. Тарихты оқыту әдісі пәнін ғылым ретінде негіздеңіз, міндеттерін анықтаңыз. Мектепте тарихтан білім берудің негізгі кезеңдерін сараптап, дамуы және тарихты оқыту әдісін сипаттаңыз.

Сабақтың типтері мен құрылымын сипаттаңыз. Сабақтағы оқушылардың жұмыс істеу формалары (фронтальдық, топтық, жеке) салыстырыңыз.

Оқыту принциптеріне сипаттама бере отырып, жаңартылған білім беру бағдарламасына сәйкес енгізілген өзгерістерді атап көрсетіңіз.

Тарих сабағында оқушылардың оқу жұмысының түрлеріне айқындап, сипаттама беріңіз

Талантты және дарынды балаларды оқытудың мақсатын айқындап, ерекшеліктерін атаңыз

Тарих бойынша факультативтік курсының мақсаты мен міндеттерін негіздеңіз.

Еуразия кеңістігіндегі этносаяси және этномәдени үдерістер. Қазақстан территориясындағы тайпа одақтарының этникалық және саяси тарихымен байланысты тарихи тұжырымдамалар.

Түрік мемлекеттілігінің дамуындағы негізгі кезеңдер. Түрік мемлекеттілігінің тарихи бастаулары. Қазақ халқының этногенезіндегі түрік тайпаларының рөлі.

Ежелгі түркі жазбалары: генезис пен мерзімдеу проблемасы, мағынасы.

Қыпшақтардың шығу тегі мен этникалық тарихының проблемасы (нарративті дереккөздер мен шежірелік деректер). Дешті Қыпшақ. XII ғ. - XIII ғ. басындағы Қыпшақ хандығының саяси тарихы.

Моңғол шапқыншылығы кезеңі (XIII ғ.) мен Алтын Орда дәуірін (1243-XV ғ. ортасы) зерттеудегі жаңа тәсілдемелер.

XVIII-XIX ғғ. қазақ-орыс және қазақ-қытай қарым-қатынастары.

Қазақстанның Ресейге қосылу проблемасына замануи көзқарас: «қосылуы» термині туралы пікір таластар, қосылуының сипаттамасы, әлеуметтік-саяси және мәдени зардаптары.

I және II Ресей Мемлекеттік Думасы қызметіне қазақтардың қатысуы. Аграрлық мәселе және қазақ депутаттары А. Бірімжанов пен Б. Қаратаевтың сөз сөйлеуі Қазақ халқының ұлттық сана-сезімінің қалыптасуында, парламентаризм идеясы мен ұлттық автономия құруында «Қазақ» газеті мен «Айқап» журналының рөлі.

Тарих ғылымының ұйымдық қағидаттарын қалыптастыру. Ғылыми қоғамдарды құру. Академия орталығы. Қазақстанды зерттеу қоғамдары.

Қазіргі заманғы қазақстандық әдебиетте қазақ даласының ресейлік отарлануын зерттеудің әдістемелік аспектілері.

XIX-XX ғғ. қоныс аудару қозғалысы: кезеңдері, бағыттары.

Кеңестер билігі мен әкімшілік-топтық жүйенің қалыптасуы мен күшеюінің тарихи тәжірибесі және проблемасы. ХХ ғасырдағы тоталитаризм құбылысы. Қазақстандағы жаппай ұжымдастырудың әдістері, формасы мен қарқыны. 1932-1933 жж. Қазақстандағы ашаршылық.

1930-1940 жж. Қазақстанға халықтарды депортациялау: себебі, кезеңдері, зардабы.

Қазақстан тарихындағы «ақтандақтарды» зерттеу (1980 жж. II жартысы- 1990 жж. басы).

«Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы: мақсаты, жүзеге асырудың негізгі бағыттары, мәдени мұраны зерттеудің кешенді жүйесін құру.

«Рухани жаңғыру» мемлекеттік бағдарламасының Қазақстан территориясындағы киелі жерлерді зерттеудегі маңызы.

Тарихи деректерді жіктеу мәселесі: дереккөздердің түрлері, жазбаша дереккөздерді түрлік жіктелу. Жаппай деректер туралы түсінік.

Тарихнамадағы антропосоциогенез мәселесі. Адам қоғамының әлеуметтік тарихының бастауы.

Ежелгі тайпалардың қоныстануы туралы жазбаша деректердің мәліметі (антикалық дереккөздер, ежелгі парсылардың сына жазбалары, Авеста).

Ғұндар, үйсіндер мен қаңлылардың этногенезі мен этникалық тарихы бойынша археологиялық зерттеулер мен жазбаша деректердегі мәліметтер. Мәселеге заманауи көзқарас.

Тарих ғылымында қазақ халқының этногенезін зерттеу мәселесі және оны кешенді зерттеудің қажеттілігі.

М. Әбусейітова, Т. Сұлтанов, С.Кляшторный және т.б. еңбектерінде ХІV-ХVІІ ғғ. Қазақ хандығының даму кезеңдерін зерттеу.

А.И. Левшин (1799-1853) «Описание киргиз-кайсацких или киргиз-казачьих орд и степей» атты еңбегінің Қазақстанның тарихи ғылымында алатын орны. Эллинизм. Эллиндік мемлекеттердің экономикалық, әлеуметтік және саяси құрылымының ерекшелігі.

Ежелгі грек қоғамының архаикалық және классикалық дәуірдегі дамуы. Гректердің полисі. Ежелгі Үндістанның әлеуметтік-саяси дамуының ерекшелігі Ежелгі Қытай тарихындағы негізгі тенденциялар. Қытайдағы орталықтандырылған мемлекеттер. Синологияның дамуы.

Рим мемлекеті. Римдіктердің азаматтық қоғамы. Классикалық құлдықтың өркендеуі. Мемлекеттен империяға көшу. Рим империясының дағдарысы мен құлдырауы.

ЕКІНШІ БЛОК БОЙЫНША СҰРАҚТАР

Жаңартылған білім беру бағдарламасына сәйкес ортамектепте модульдер бойынша оқытудың перспективалары мен мәселелерін сипаттаңыз.

Тарихи құжаттар мен олардың түрлерін сипаттаңыз. Тарихи құжаттармен жұмыс. Сабақты мектептің оқу процесін ұйымдастырудың негізгі формасы ретінде сипаттаңыз. Тарих сабақтарының түрлері мен формалары. Тарих сабақтарындағы топтық технологиялар. Топтық оқыту формаларының

тиімділігін негіздеу.

Тарихты оқытудағы тәрбие міндетін іске асырудың әдістемелік тәсілдерін сипаттау. Тарихты оқыту процесінде көркем әдебиеттің тәрбиелік, тәрбиелік мәнін негіздеу. Тарих бойынша сыныптан тыс және сабақтан тыс жұмыстардың ерекшеліктерін бөліп көрсетіңіз.

Тарихты оқыту әдістерін және олардың жіктелуін сипаттаңыз.

Тарихты (әдістемені) оқыту процесінде оқушылардың дағдыларын қалыптастыруды сипаттаңыз. Оқыту мен оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) оқытуды сипаттау.

Ежелгі Қазақстан: периодизация, антропогенез және социогенез мәселелері, археологиялық ескерткіштер. Ғұндардың "Халықтардың ұлы қоныс аударуындағы" рөлі. Қазақстан аумағына қоныс аудару кезеңдері. Ежелгі ғұндар, үйсіндер мен канглар: этногенетикалық ұқсастық, локализация және этно-саяси тарих кезеңдерінің мәселелері. Руна жазуының ескерткіштері-ежелгі түркі қағанаттары халықтарының идеологиясы мен өзіндік мәдениетінің көрінісі ретінде. Ақ Орда (XIII ғ. соңы - XV ғ. басы) - алғашқы этникалық мемлекеттік білім, Қазақ хандығының құрылуы. Дүниетанымдық және діни синкретизм-Қазақстан аумағындағы рухани өмірдің ерекшеліктері. Қазақстан мен Орталық Азиядағы геосаяси жағдай: ойраттардың қысымы, отарлау, XVI-XVII ғасырлардағы Цинь империясының дұшпандығы.

"Жеті Жарғы" заңы және оның қазақ қоғамының әлеуметтік-саяси өміріндегі рөлі. Социалистік индустрияландыру әдістерімен байланысты тәсілдерді салыстыру (Т. Рысқұлов, С. Сәдуақасов, М. Шоқай). Қазақстан Республикасында нарықтық экономиканы қалыптастыру: қиындықтар мен табыстар. Қазақ халқының ұлттық санасын, парламенттік идеясын және ұлттық автономиясын қалыптастырудағы "Қазақ" газеті мен "Айқап" журналының рөлі мен маңызы. Қазақстанның қазіргі заманның жаһандық әлемдік және өңірлік проблемаларын шешудегі рөлі Қазақстанда Тәуелсіздік құрудың алғышарттары: ұлт-азаттық көтерілістер және ұлттық мемлекетті қалыптастыру идеялары. XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы кеңестік реформалардың қайшылықтары мен салдары.

XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы Қазақстандағы мәдениет, әдебиет, өнер.

Тәуелсіздік жағдайында Қазақстан Республикасының мемлекеттік құрылымын қалыптастыру

Біздің дәуірімізге дейінгі I мыңжылдықтың ортасында Қазақстан мен Орта Азия халықтары туралы Сима Цянның "тарихи жазбалары".

Ежелгі түркі жазулары: шығу мәселесі мен уақыты, құпия рәміздердің анықтамасы, олардың мағынасын зерттеу тарихы.

Академик В.В. Бартольдтың ерте орта ғасырлардағы мұсылман өркениеті туралы ғылыми зерттеулері.

Б.Күмеков пен С. Ахинжановтың орта ғасырлардағы Қазақстан тарихындағы "Дешт-и-Қыпшақтың" рөлін зерттеуге қосқан үлесі. Қазақстан тарихындағы моңғол кезеңі бойынша деректерді жіктеу және зерттеу мәселесі. М. Әбусейітова, Т. Сұлтанова, с. Кляшторный және т. б. еңбектерінде XV-XVII ғасырлардағы Қазақ хандығының даму кезеңдерін зерттеу.

Қазақстанды зерттеудегі XVIII ғасырдағы орыс Тарихи ойының теориялық-әдіснамалық мәселелері.

В. В. Веляминов-Зерновтың (1830-1904 жж.) "Қырғыз-қайсақтар және Абулайхан заманынан бері Ресейдің Орталық Азиямен қарым-қатынасы туралы тарихи жаңалықтар", "Қасым патшалары мен царевичтер туралы зерттеу" еңбектері

Н. Я. Бичурин (1771-1853), оның Қазақстан тарихын зерттеуге қосқан үлесі. Мемлекеттің пайда болуы туралы ғылыми пікірталастар. Ежелгі және Ежелгі Шығыс өркениеттерінің дәстүрлері.

Еуропа мен Азиядағы феодалдық қатынастардың генезисі мәселелері.

Византиядағы феодалдық қоғамның генезисі. V-XI ғасырлардағы Византия мәдениеті.

VI-XI ғасырлардағы арабтар. Ислам діни философиялық-құқықтық жүйе ретінде. Араб мәдениеті.

XI-XV ғасырлардағы Еуропаның экономикалық дамуы. Тектік монархияның ерекшеліктері.

ҮШІНШІ БЛОК БОЙЫНША СҰРАҚТАР

Сыни тұрғыдан ойлауға үйрету. «Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту» бағдарламасын тарихты оқытуда оқыту әдісі. Тарихты оқытуда көрнекті құралдардың ролі. Көрнекі құралдары сабақта қолдану жолдары. Білім беру мазмұнның құжаттары - оқу жоспары, бағдарламалары, оқулықтарға сипаттама. Тарихты оқытуда баспа деректердің ролін анализ жасап, баспа деректердің сабақта қолдану жолдарын көрсетіңіз.

Сабақтың жұмыс конспектісін сипаттаңыз. Оқыту әдістерінің классификациясы айқындаңыз: білім көздері бойынша (ауызша, көрнекілі, практикалық); ұғындыру, істің сипаты бойынша (иллюстративті, репродуктивті, жартылай-ізденіс, проблемалық көрсету және зерттелуі)

Инклюзивті білім берудің перспективалары мен проблемалары айқындаңыз.

Тарихты оқытуда диалогтық оқыту және оның түрлеріне сипаттама беріңіз.

Дидактика туралы ұғымына анықтама беріп, дидактиканың негізгі категориялары пән әдістемесін сипаттаңыз.

Жаңартылған білім бағдарламасына сәйкес тарихты оқыту үшін бағалау және оқуды бағалаудың мәнісін ашыңыз. Қалыптастырушы және жиынтық бағалаудың ерекшеліктерін сипаттаңыз.

Этнодемографиялық үрдістер мен ұлтаралық келісімнің күшеюі.

Ұлы Дала халқының жаңа тарихи санасының және дүниетанымының қалыптастыру саясаты.

Қазақстан және ежелгі дүние. Антропогенез. Адам дамуы эволюциясының жалпы сипаттамасы.

Отандық тарихтың дәуірлерге бөлінуінің мәселелері. Қазақстан территориясындағы өркениеттердің негізгі ошақтары.

Еуразия территориясындағы этносаяси және этномәдени үдерістері.

Қазақстан территориясындағы тайпа одақтарының этникалық және саяси тарихына байланысты тарихи тұжырымдамалар.

Ортағасырлық Қазақстанның өркениеттік ерекшелігі.

Қазақ халқының этногенезіндегі түрік тайпаларының рөлі. Еуразия халықтарының өзара этномәдени байланысы.

Кеңестік Қазақстанның тарихи бастаулары: қазақтандыру қиыншылықтары.

Қазақстандағы экономикалық, рухани тоқырау және экологиялық мәселелер.

Қазақстан Республикасындағы әлеуметтік реформалар және білім беру жүйесіндегі өзгерістер. Ұлы дала еліндегі тарихи сананы және дүниетанымды қалыптастыру саясаты. Қазақстанның Ресейге қосылу мәселелері бойынша қазіргі көз - қарастар: «қосылуы» термині бойынша пікір таластар, қосылуының сипаттамасы және әлеуметтік-саяси, мәдени зардаптары.

Республика халығының әлеуметтік, демографиялық және этникалық құрылымының динамикасы (1937 жылдың «репрессиялық» санақ материалдары мен жалған санақ мәлеметтері).

Н. Назарбаевтың Қазақстан тарихының өзекті мәселелері бойынша еңбектері. «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасының мәні. «Мәңгілік ел» ұлттық идеясы. Жаңа экономикалық саясаттан алшақтауы (1927/ 28 ж.). «Кіші қазан» идеясы және қазақ ауыл кеңестендіру идеялары (Ф.И. Голощекин, Құрамысов және т.б.) Шығыстану зерттеулері. Л. Н. Гумилевтің тарихи тұжырымдамасы.

Отандық тарихнамасы: құрылу ерекшеліктері мен дамуы. Отандық тарихнамадағы әр түрлі бағыттар мен мектептердің құрылуы мен дамуы.

Шетелдік тарихи мектептің тарихы. Батыс Еуропа және Америкадағы тарихи білімнің пайда болу мен дамуының негізгі кезеңдері мен үрдісі.

Қазақстанның жаңғыртуындағы кеңестік тәжірибесі шетел зерттеушілердің бағалауында (М.В. Олкотт, К.Л. Есмагамбетов, К.Р. Несипбаева және т.б.).

Тарихи әдебиеттегі «түрік» этнонимы. Н.Я. Бичурин, В.В. Бартольд, Н.А. Аристов, Н.М. Бернштам еңбектеріндегі Түрік қағанатының қалыптасу мен басқару жүйесінің тарихнамасы. Қорқыт Атаның эпикалық шығармаларындағы оғыз және қыпшақтар. Әл-Фараби және оның әлемдік ғылымға қосқан үлесі.

Махмуд Қашғар, Қожа Ахмет Яссауидің көзқарастары мен тарихи ғылымға олардың қосқан үлестері. Араб тарихшысы Ибн әл-Асир (1160-1234 гг.) және В.В. Бартольдтың бағалауындағы Қарлұқ мемлекеті және оның көрші елдерімен қарым-қатынасы. В.Н.Татищевтың (1686-1750гг.) зерттеулеріндегі Бату ханның батысқа жорығы. XV ғасырдың аяғы мен XVII ғасырдың ортасындағы Ұлы географиялық ашылулар және еуропалық отарлаудың кеңеюі.

XVI-XVII ғасырдың басындағы халықаралық қайшылықтардың негізгі ошақтары. Халықаралық қатынастардағы Вестфаль жүйесі.

XIX ғасырдағы Латын Америкасындағы тәуелсіздік және революциялық қозғалыстар үшін ұлт-азаттық күрес. АҚШ-тағы азамат соғысы.

Өнеркәсіптік төңкеріс. Ғылыми-техникалық прогресс пен капитализмнің дамуы. Экономикалық жаңғырту. Шығыс халықтарының ұлт-азаттық күресі. "Азияның оянуы" және XX ғ. басындағы революция: алғышарттары, негізгі кезеңдері, ұлттық ерекшеліктері мен қорытындылары.

ЭССЕ ТАҚЫРЫПТАРЫ

Көшпелі өркениет: генезис және типология.

Орталық Азия халықтарының, сол сияқты Қазақстан тарихындағы

Шыңғысханның алатын орнын қалай бағалайсыз?

Абылай ханның жүргізген саясатының ерекшелігі неде? Қазіргі таңдағы

Қазақстанның геосаяси жағдайымен салыстыруға бола ма?

XIX ғасырдағы Қазақстан мәдениеті қандай факторлардың әсерінен дамыды?

XX ғасырдың басында қазақ зиялыларының пайда болуы мен жандануы немен байланысты болды?

Тың көтеру жергілікті халық көзімен: ақиқат пен жалғандық.

Қазақстандағы арнайы қоныс аударушылар тағдыры (1950-1991 жж.) .

Қазіргі заманғы Қазақстан тарихында Қазақ мемлекеттілігінің қалыптасуын маңызы.

Неге Ұлытау - әр қазақ үшін қасиетті жер?

Абай мұрасы-халқымыздың рухани бейнесі.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ.

- 1.Аминов Т.М. Современная история Казахстана: учебное пособие; МОН РК.- Алматы: Бастау, 2019. – 456 с.
- 2.Қазақстан (Қазақ елі) тарихы: 4 кітаптан тұратын оқулық. Қазақстан аумағы б.з.б. мыңжылдықтардан XIII ғасырдың басына дейінгі дәуірлерде. 1-кітап. – Алматы, 2016 ж. – 310 б.
3. Шоган, В. В, Е. В. Сторожакова, Методика преподавания истории в школе: учебное пособие для вузов. 2019. - 433 с .
- 4.Тимоти Уокер, Финская система обучения. Как устроены лучшие школы в мире, 2018. – 256.
- 5.Чумакова А. С., Методика преподавания истории: Практикум. Справочно-информационные материалы, 2017. – 48 с.
- 6.Альперович М.С. История Латинской Америки. Москва., 1991., 296 с.
- 7.Ефимов А.В. Гражданская война в Северной Америки. Москва., 1941., 42 с.
- 8.Гумилев Л.Н. Хунну. - М., 1950.
- 9.Гумилев Л.Н. Древние тюрки. - М.-Л., 1968.
- 10.Гумилев Л.Н. Этногенез и биосфера земли. - М., 1989.
- 11.Гумилев Л.Н. Тысячелетие вокруг Каспия. – М., 1993.
- 12.Гумилев Л.Н. Древняя Русь и Великая степь. М.:Эксмо,2008.-848 с.
13. История Казахстана (с древнейших времен до наших дней)/ Под ред. Козыбаева М.К. и др. - В 5-ти томах. - Т.1-4. - Алматы, 1996-2003.